

Tunteet pelissä: Median auktoriteetti ja yleisön luottamus

**Janne Matikainen, Markus Ojala, Minna Horowitz ja
Johanna Jääsaari**

Ohjelma

- Hankkeen tulosten esittely (14-14.30)
Janne Matikainen, dosentti, hankkeen johtaja
Markus Ojala, tutkijatohtori
- Kommenttipuheenvuorot (14.30-15)
Maria Pettersson, päätoimittaja, Journalisti
Jussi Pullinen, politiikan toimituksen esimies, HS
Esa Reunanen, yliopistotutkija, Tampereen yliopisto
- Keskustelu

#tunteetpelissä

Tausta: miksi tutkia luottamusta mediaan?

- Huoli luottamuksen rapautumisesta
- Useat kansainväliset tutkimukset kertovat luottamuksen heikentymisestä
- Suomessa luottamus mediaan poikkeuksellisen korkealla, joskin luottamus heikentynyt viime vuosina
- Luottamus kertoo yleisöjen mediasuhteesta
- Luottamus kertoo demokraattisen julkisuuden tilasta

Hankkeen tavoitteet

- Pää tavoitteena tutkia luottamusta mediaan moniulotteisena ilmiönä ja laventaa käsitystä yleisöjen mediasuhteesta.
- Ajallinen vertailu: Miten näkemykset median vallasta ja luottamuksesta ovat muuttuneet 10 vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna?
- Miten suomalaisten mediaa koskevat näkemykset ja arvostukset suhteutuvat muihin maihin vertailtaessa?

Luottamus mediaan tutkimuskohteena

- Luottamus monimutkainen ilmiö, mittaamisen vaikeus
- Pyrimme valottamaan suomalaisten luottamusta mediaan useammalla ulottuvuudella
  - Suoraan ilmaistu luottamus vs. epäsuorasti ilmaistu luottamus (käsitykset median ja journalismin toiminnasta)
  - Luottamus mediaan ja journalismiin yhteiskunnallisena instituutioona (ns. yleistetty luottamus mediaan) vs. luottamus yksittäisiin uutismedioihin ja verkkopalveluihin
  - Luottamus uutisten faktuaalisuuteen vs. luottamus siihen, että media ja journalismi edistävät joitakin tärkeitä arvoja ja tehtäviä

Aineistot

- Kyselyaineisto (Taloustutkimuksen nettipaneeli) 23.-31.5.2019, vastaajia 1053
- kyselyaineisto koronakriisin uutisoinnista (Taloustutkimuksen nettipaneelista) 11.-18.5.2020, vastaajia 1354
- Haastattelut: neljä fokusryhmähaastattelua ja 12 sidosryhmähaastattelua
- Aiemmat kyselyt: 2007 ja 2009
- Media-aineistot: 50 journalistista juttua ja 66 some-keskustelunaloitusta median vallasta ja luottamuksesta

Tuloksia

---

1. Luottamus yksittäisiin uutismedioihin
2. Luottamus mediaan ja journalismiin instituutiona
3. Luottamuksen rakentuminen verkkoympäristössä
4. Muutokset 2007 – 2019
5. Luottamus uutisiin koronakriisissä

Luottamus yksittäisiin uutismedioihin

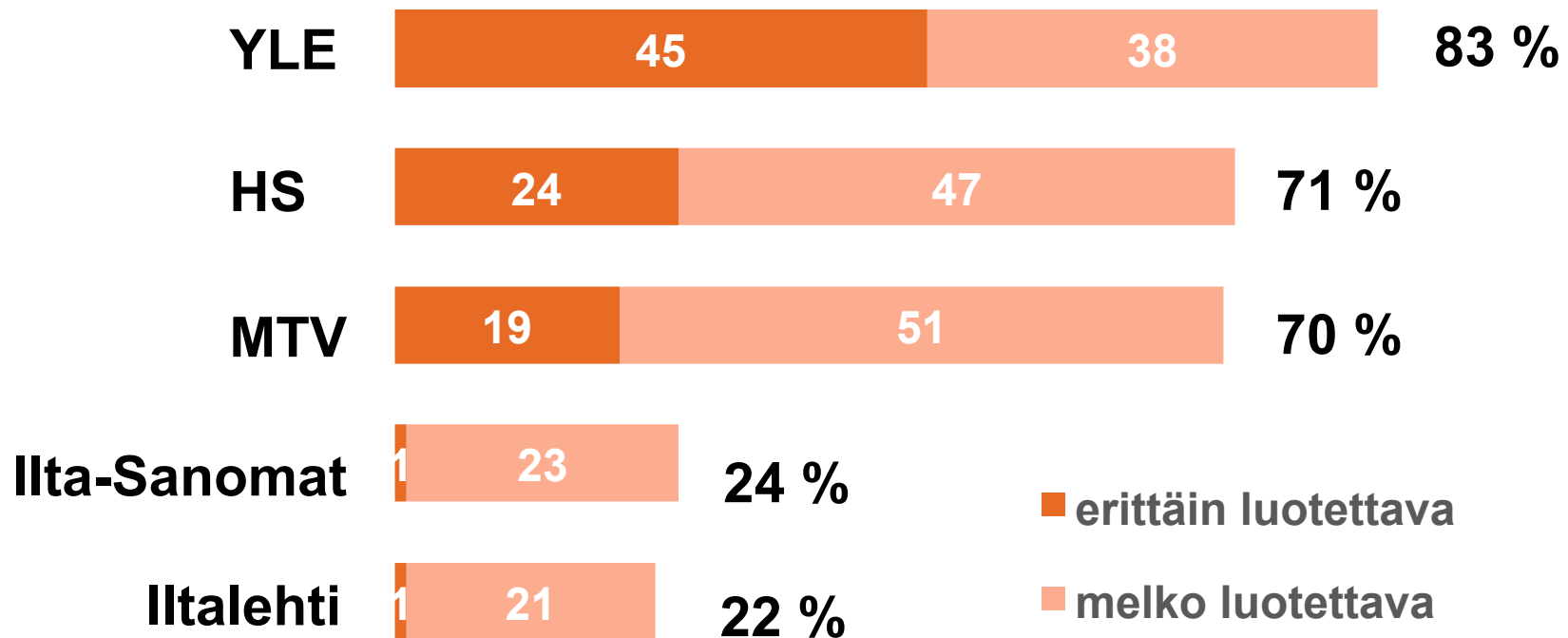

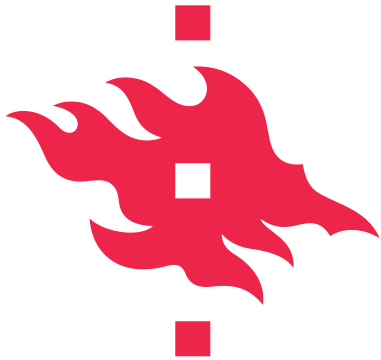
- Johtavat kansalliset uutismediat (Yle, HS, MTV) yleisesti luotettuja
- Iltapäivälehtien luotettavuutta pidetään selvästi johtavia uutismedioita heikompana
- Käsitukset luotettavuudesta suhteellisen pysyviä
- Vastaajan taustatekijöillä (sukupuoli, ikä, koulutus, poliittinen suuntautuminen) merkitystä

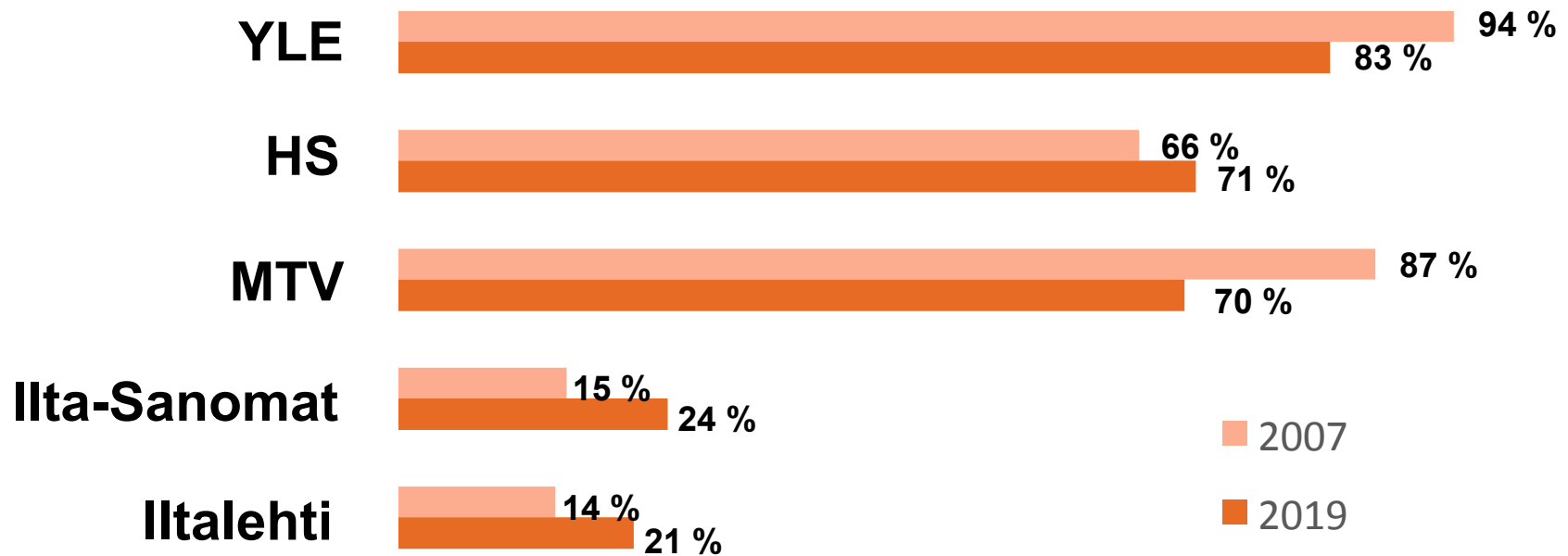
Kansalliset uutismediat: valikoivaa luottamusta

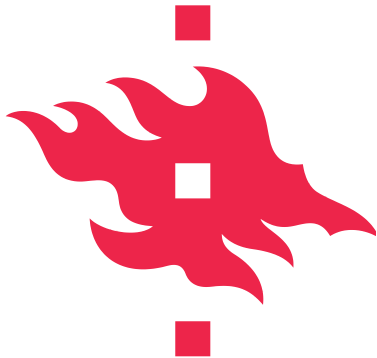

Luottamus suhteellisen vakaata

Erittäin ja melko luotettavana pitävien osuus 2007 ja 2019

Perussuomalaiset ja miehet skeptisimpiä

Johtavia uutismedioita (YLE, HS, MTV) erittäin ja melko luotettavina pitävien osuudet (%)

Luottamus uutismediaan ja journalismiin instituutiona

- Media ja journalismi tunnustetaan yhteiskunnallista valtaa käyttävänä instituutiona
- Kriittinen suhtautuminen median valtaan yleistä
  - 44 % katsoo medially olevan liikaa valtaa
  - 66 % arvioi median vallan lisääntyneen
- Medially koetaan olevan suuri valta vaikuttaa sekä kansalaisten mielipiteisiin (89 %) että poliittiseen päätöksentekoon (67 %)
- Mediaan kohdistuu odotuksia hyvästä vallankäytöstä

”Valtaahan [medioilla] olis sopivasti, jos osais käyttää sitä. Ne käyttää monesti siihen, että nostetaan vihan tunteita ja tån tyyppisiä, jotka ihan tutkitusti on ne klikit niitä parhaita, jotka saa vihaseks.”

– M1, keski-ikäiset

“Tietysti silloin se valta, jos [uutisointi] on kaventunu niinku minä näen sen, elikkä tuodaan vaan tietynlaisia uutisia esiin, niin sehän on varsin suuri valta. Sehän manipuloi kansaa sillä, et ei kerrota sitä toista puolta ollenkaan, niin kyllä mä koen, että sillä on vähän liikaa... Mä näen ainakin, et medially on liian paljon valtaa.”

– M4, ikäihmiset

Kokemukset median tasapuolisuudesta vaihtelevat

Suomalainen media antaa tilaa erilaisille yhteiskunnallisille näkemyksille

Naisilla ja miehillä on Suomessa yhtä hyvät mahdollisuudet saada äänensä esiin mediassa

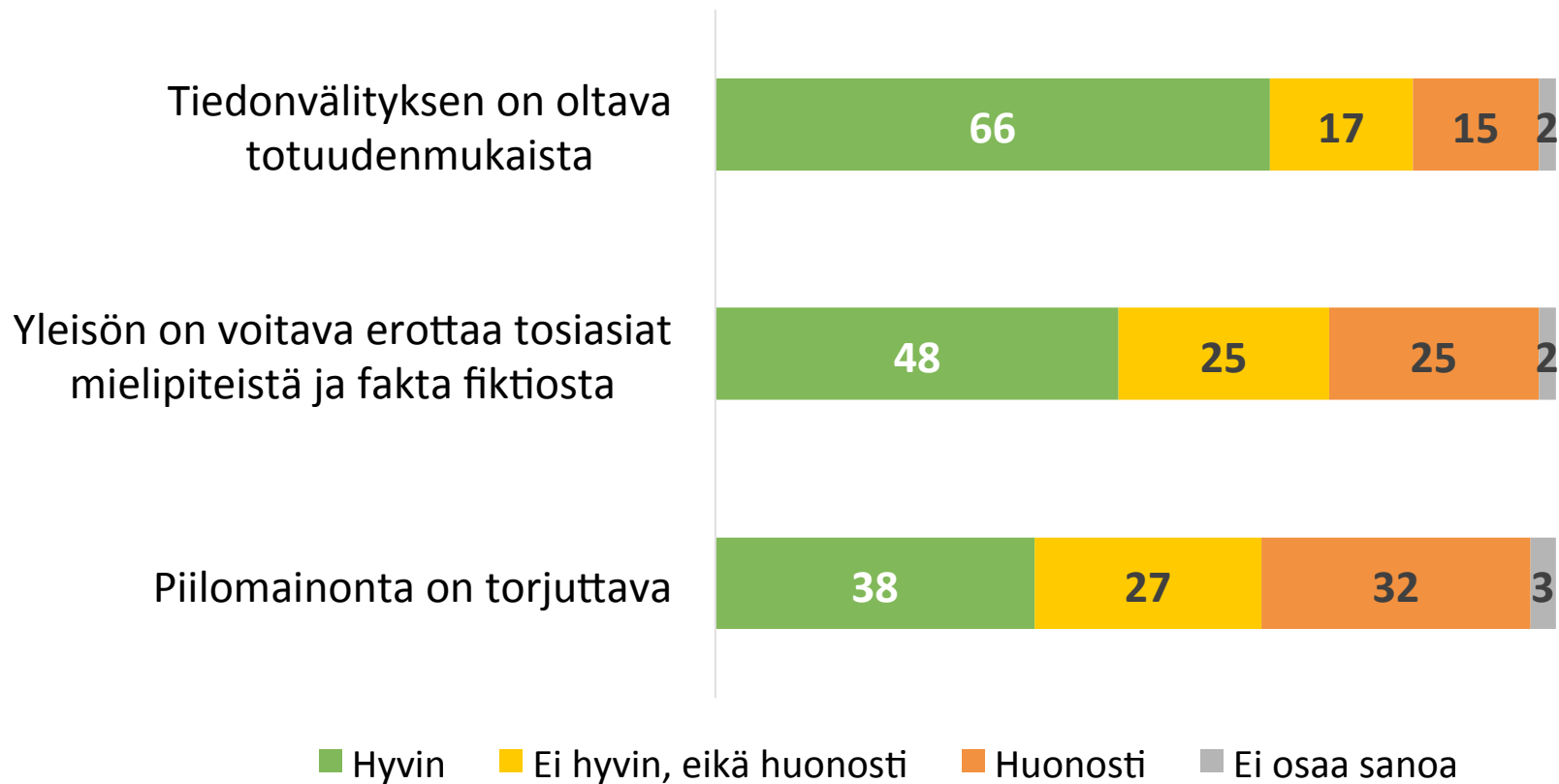
Suuret mediat pitävät tärkeänä lähinnä sitä, mitä tapahtuu Helsingissä

■ samaa mieltä   ■ ei samaa eikä eri mieltä   ■ eri mieltä   ■ En osaa sanoa

Journalismin eettisten periaatteiden toteutuminen

”Mun mielestä silloin kun puhutaan vallasta niin pitäis puhua myöskin siitä, että missä määrin niinkun lehdistön ja talon etiikka ja moraalit on sillä lailla niinku kuitenkin kunnossa, että tavoitellaan sitä totuutta. Ja jos sitä ei löydy niin tuodaan siitä erilaisia aspekteja.

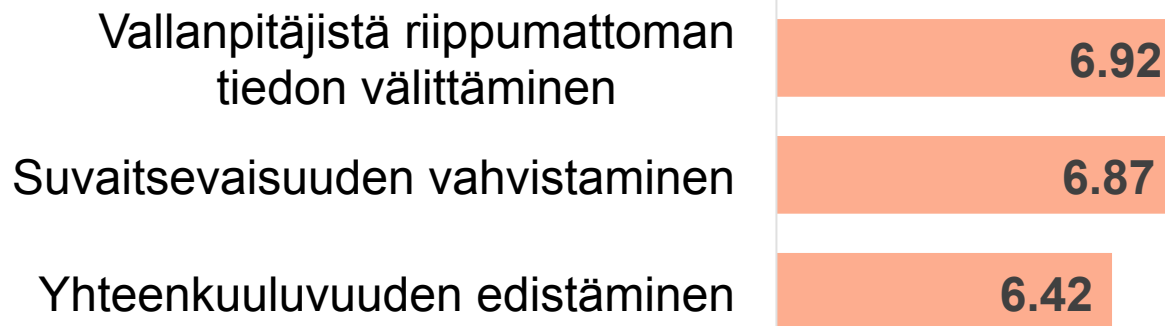
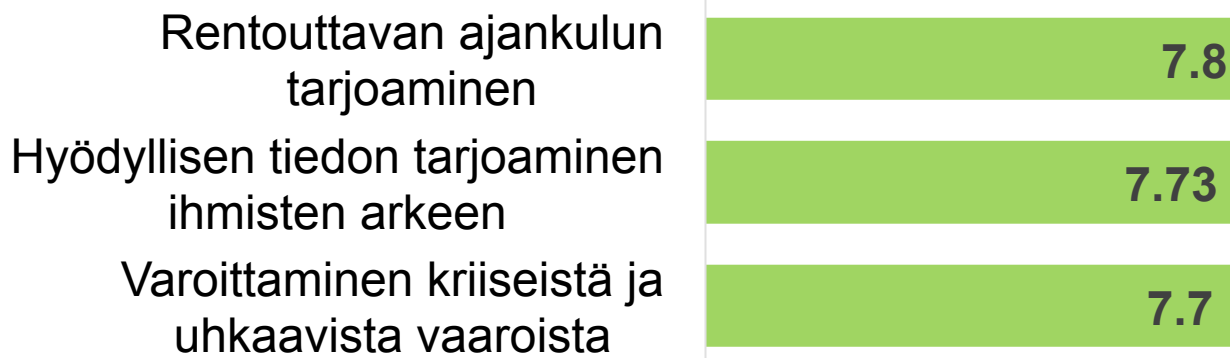
Mä en niinku monipuolisuudesta pidä siinä kohdassa, jos se tuottaa niinku epätotuuksia. Se oikoo, ei analysoi lähteitä, vaan haluaa pelkästään olla räväkkä, mutta ei totuudenmukainen.”

– N3, ikäihmiset

Media palvelee yksilöllisiä tarpeita – haasteet yhteisöllisissä tehtävissä?

ka 2019: 7,21
ka 2007: 7,43

Luottamus verkossa koetuksella

- Verkkoon suhtaudutaan usein epäluotettavana tietoympäristönä: 71 % kokee uutisten luotettavuuden tulleen vaikeammaksi
- Enemmistö pitää sosiaalisen median palveluita epäluotettavina uutislähteinä
  - Facebook 60 %, YouTube 50 %, Twitter 45 %
  - Keskustelufoorumit 72 %
- Kolmannes (31 %) kokee sosiaalisen median hallitsevan liiallisesti tiedonsaantiaan
- Yleisesti tunnistettuja verkkoympäristön uhkia valeuutiset (76 %) ja informaatiovaikuttaminen (87 %)

“Ku on kasvanu tähän netin jatkuvaan median virtaan, nii siinä on tullu semmonen medialukutaito, et sitä jatkuvasti arvioi sitä et mikä siel tekstin takana vaikuttaa ja kuka sen on kirjoittanu ja missä se on julkaistu. Se vaan tapahtuu sen kummemmin ajattelematta.”

– M3, nuoret

“Just mun poika kysy et olitsä varma et [9/11 terrori-iskut] tapahtu oikeesti. Siis lukion ekaluokkalainen kysy, et ootsä iha varma, et se tapahtu oikeesti. Nii sit mä olin ihan et helkkari...”

”Toiki on nykyää et masinoidaan sitä, että yritetään häivyttää sitä uutista ja sen todenperäisyyttä jälkikäteen.”

– N4 ja M1, keski-ikäiset

Tuottajan maine luottamustekijä – toisiin käyttäjiin ei luoteta

	Samaa mieltä	Eri mieltä
Verkkomateriaalin luotettavuuteen vaikuttaa eniten sen tuottaja tai tekijä	88 %	2 %
Suomalaiset verkkopalvelut ovat luotettavampia kuin ulkomaalaiset	57 %	10 %
Luotan verkossa tuttuun lähteeseen tai verkkoyhteisöön	54 %	15 %
Lukijoiden ottamat valokuvat/videot lisäävät luotettavuutta	29 %	36 %
Muiden käyttäjien suositukset lisäävät luottamusta	22 %	39 %
Luotan samoihin verkkosisältöihin kuin kaverini/tuttavani	15 %	45 %

Mikä muuttunut vuodesta 2007?

- Suhtautuminen mediaan instituutiona muuttunut hieman kriittisemmäksi
- Arviot median suoriutumisesta heikentyneet: yhteenkuuluvuuden edistäminen, vahtikoirarooli, riippumattomuus, sukupuolten tasa-arvo
- Luottamus journalismin totuudenmukaisuuteen ja neutraaliuteen heikentynyt
- Verkkosisältöjen luotettavuuden arvioinnissa tukeutuminen muihin käyttäjiin vähentynyt

Koronakriisi korosti perinteisen median tärkeyttä

- 80% kokee uutismedian auttaneen koronan ymmärtämisessä – some-keskustelut kokee tärkeänä vain 13 %
- Kansallisten medioiden koronauutisointi koetaan luotettavampana kuin niiden uutisointi yleensä
- Myös asiantuntijat, viranomaiset ja hallitus nähdään laajasti luotettavina tiedonlähteinä
- Korona kuitenkin myös heikentänyt omaa luottamusta mediaan (20 %) ja viranomaisiin (23 %)
- 23 %:lla havaintoja somen disinformaatiosta – vähemmän kuin monissa muissa maissa

Johtopäätöksiä

Mikä selittää korkeaa luottamusta? Entä epäluottamusta?

- Suomalaiset pääosin tyytyväisiä median ja journalismin toimintaan: totuudenmukaisuus, vahtikoirarooli, hyödyllisyys, keskustelun edistäminen
- Tyytymättömyyttä: piilomainonta, yksityisyyden kunnioittaminen, rikosepäilyistä raportointi + yhteenkuuluvuus, suvaitsevaisuus
- Epäluulon aiheita: totuudenmukaisuus, neutraalius, puolueettomuus, tasapuolisuus, yhteenkuuluvuus, suomalaisen kulttuurin edistäminen
- Epäluottamusta selittävät ennen kaikkea poliittiseen suuntautumiseen ja arvomaailmaan liittyvät seikat

Miten ylläpitää ja vahvistaa yleisöjen luottamusta?

- Muistaa vallan mukanaan tuoma vastuu, nousee esille kohuissa
- Kiinnostus vain omiin yleisöihin, huomio laajemmin yleisöjen luottamukseen journalismia kohtaan
- Journalististen prosessien avoimuus
- Juttutyyppejen selkeämpi erottelu yleisöille
- Yleisöjen parempi ymmärrys ja avoimuus erilaisuudelle
- Heikentynyt luottamus somea kohtaan ja tietoisuus vale uutisista voivat lisätä laatujournalismin kysyntää
- Luottamus ja kriittisyys eivät sulje toisiaan pois: kritiikin sietäminen